

Förskole/skolgårdsprojektet i Ekokommun Nynäshamn 2004-2006

Projektbeskrivning

Syfte

Syftet är att utveckla förskolegårdarna och skolgårdarna inom Nynäshamns kommun så att de kan bidra till att barnen får nära naturupplevelser och ökad kunskap om ekologi, kretslopp, växter och djur. Vidare ska de fylla barnens och elevernas behov av motorisk träning, lek, fysisk aktivitet, upptäckarglädje, kreativitet, lugn och ro mm. Detta är särskilt viktigt när barngrupperna och klasserna blir allt större, eftersom gården ofta ersätter naturen som en plats för barnen och eleverna att leka och göra upptäckter när förskolepersonal och lärare inte har möjlighet att ta med sig barn och elever utanför gården i samma utsträckning som förr.

Mål

- Att alla förskolor och skolor inom Nynäshamns kommun, genom bildande av gårdsgrupper (personal och föräldrar), aktivt ska arbeta med att utveckla sina förskolegårdar och skolgårdar (med avseende på syftet ovan) både kortsiktigt och på lång sikt.
- Att pengarna från investeringsbudgeten 2003-2006 används på ett sätt som utvecklar gårdarna på bästa sätt i enlighet med syftet ovan.
- Att äska pengar till projektet från investeringsbudgeten 2007-2010.

Ansvar

Projektsamordnare: Naturskolan

Projektledare på respektive förskola och skola: Förskolornas miljöombud och skolornas miljögruppsrepresentanter eller annan person enligt förskolans/skolans beslut.

Bakgrund

På de återkommande miljöombudsträffarna under 2000 kom det vid flera tillfällen upp önskemål om att Naturskolan skulle utgöra en resurs för förskolan i sitt arbete med att utveckla förskolegårdarna. Vid samtal om gårdarna blev det tydligt att det fanns stora brister som ofta var likartade bland de olika förskolorna. I diskussionerna framkom också att Naturskolan borde komma ut till de olika förskolorna för att ”med andra ögon” titta på gårdarna. Utifrån detta besök skulle Naturskolan sedan kunna komma med idéer och synpunkter. Det ursprungliga initiativet till detta projekt har alltså tagits av förskolornas miljöombud. I februari 2001 sattes projektet igång och pågick under tre år. Under projektets gång blev även skolorna involverade i projektet. När pengar anslogs i investeringsbudgeten var både skolornas och förskolornas gårdar inräknade. Våren 2004 gjordes en dokumentation. Förskolornas miljöombud och skolornas miljögruppsrepresentanter önskade att en ny projektperiod på tre år skulle sättas igång med början vid förra projektidens slut.

Vetenskapliga stöd för projektet

Vetenskaplig studie

I en studie av docenten och landskapsarkitekten Patrik Grahn (Ute på dagis, 1997) där han jämför två olika förskolor med avseende på utemiljön och hur den påverkar barnen framkom följande. De två förskolornas gårdar skiljer sig markant från varandra. Den ena förskolan, Lekatten, är en mycket välplanerad gård utan naturliga områden men med god tillgång på lekutrustning. Leksaker måste samlas in när dagen är slut eftersom gården också delas med boende i området. Den andra gården, som tillhör Ur och skur-förskolan Statarlängan, är mer som en naturtomt och inte planerad i detalj. Gården är dessutom förskolans egen och behöver inte städas efter barnens lek varje dag.

Undersökningarna och jämförelserna mellan de båda förskolorna visade att på Statarlängan var tempot i lekarna lugnare, det rådde liten konkurrens om lekresurser, det var få konflikter, det fanns gott om ställen att vara för sig själv, barnen lekte koncentrerat i längre stunder och det fanns möjlighet att välja mellan traditionell lekutrustning och naturmaterial. På Statarlängan där allt detta kunde konstateras visade det sig också att barnen hade bättre motorisk förmåga, bättre koncentrationsförmåga och lägre sjukfrånvaro. Författaren hävdar att resultaten är så pass tydliga att han framhåller förskolornas gårdar och uteaktiviteter som speciellt betydelsefulla.

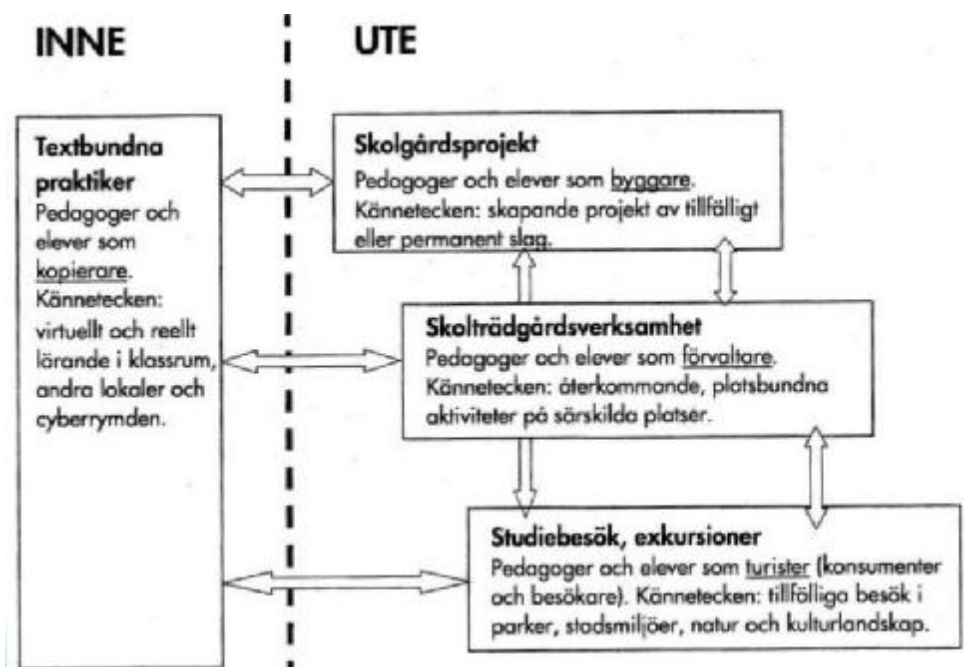
Studien har nu följts upp och resultatet kommer att offentliggöras under våren 2004.

Skolträdgården avhandlad

I rapporten *Trädgård i skolan – skola i trädgården* (MOVIUM 1:2003) berättar Petter Åkerblom om skolträdgårdens funktion och betydelse i ett plats- och lärandeperspektiv. I licentiatavhandlingen kommer författaren fram till fyra olika perspektiv på skolpedagogiken (se figur).

Petter Åkerblom menar att inomhus fungerar eleverna som *kopierare*, t.ex. att de läser och samlar fakta i en bok. Utomhus i skolgårdsprojekt är eleven en *byggare* under en period och det leder ofta till att något blir färdigt. I skolträdgården agerar eleverna *förvaltare* vilket innebär att platsen måste skötas och det arbetet bli aldrig färdigt. Under studiebesök och exkursioner är eleverna *turister* och är bara tillfälliga besökare på ett ställe som någon annan sköter.

I intervjuer med pedagoger inom skola och förskola som arbetar med skolträdgård kom författaren fram till att skolträdgården hade olika betydelser. Tre olika teman kunde skönjas.

Skolträdgården som lärande medel

Skolträdgården är en källa till kunskaper om t.ex. matens väg från jord till bord. I detta lärande är skolträdgården både en plats och föremål för lärande samt ett sätt att lära. Upplevelserna i skolträdgården bearbetas i klassrummet under lärarens ledning och därmed blir skolträdgården en referens för lärandet inom olika ämnen. Då är det nära till det tematiska arbetssättet och integrering av skolans alla ämnen. I arbetet med skolträdgården ställer eleverna fler frågor än vanligt, vilket i sin tur fungerar som en motor för det övriga skolarbetet.

Skolträdgården som socialt nav

Intervjuerna visade att de sociala aspekterna var viktigare än de pedagogiska som drivkraft för arbetet med skolträdgården. Att odla ger ett större antal olika situationer där eleverna kan träffa andra elever och vuxna. De vuxna behöver i detta fall inte bara vara lärare utan också föräldrar, företagare, kommunarbetare m.fl. En ökad gemenskap byggs därmed upp med skolträdgården som nav och med ökat social kompetens som följd.

Skolträdgården som aktör och berättelse

I skolträdgården uppstår ett drama där ekologi, lärande och plats samverkar. Skolträdgården är en aktör som förändras beroende av hur eleverna sköter den och ur detta växer sedan en berättelse. Berättelsen levandegör skolkunskaperna. I arbetet blir pedagogen både regissör, scenograf och tolk.

Vad säger skolplan 2003-2006?

Mål att uppnå:

- Den fysiska aktiviteten ska öka bland barnen/eleverna.
- Barnen och eleverna utvecklar ett varaktigt intresse för att utöva spontana och organiserade fysiska aktiviteter efter skoldagen.
- Allt fler upplever att den fysiska miljön är god.

Vad säger läroplanen?

Förskolans läroplan (Lpfö 98)

Projektet stöds av följande citat under rubriken "Förskolans uppdrag":

"Förskolan skall erbjuda barnen en trygg miljö som samtidigt utmanar och lockar till lek och aktivitet. Den skall inspirera barnen att utforska omvärlden" (s 9, stycke 3)

"Förskolan skall medverka till att barnen tillägnar sig ett varsamt förhållningssätt till natur och miljö och förstår sin delaktighet i naturens kretslopp." (s 10, stycke 6)

"Barnen skall kunna växla mellan olika aktiviteter under dagen. Verksamheten skall ge utrymme för barnens egna planer, fantasi och kreativitet i lek och lärande såväl inomhus som utomhus. Utomhusvistelsen bör ge möjlighet till lek och andra aktiviteter både i planerad miljö och naturmiljö." (s 11, stycke 1)

Vidare står det under rubriken ”Utveckling och lärande”:
”Miljön skall vara öppen, innehållsrik och inbjudande” (s 12)

”Förskolan skall sträva efter att varje barn

- utvecklar sin motorik, koordinationsförmåga och kroppsuppfattning samt förståelse för vikten av att värna om sin hälsa och sitt välbefinnande
- utvecklar sin förmåga att bygga, skapa och konstruera med hjälp av olika material och tekniker” (s 13)

Skolans läroplan (Lpo 94)

Elevernas ansvar och inflytande

Riktlinjer

Alla som arbetar i skolan skall

- Främja elevernas förmåga och vilja till ansvar och inflytande över den sociala, kulturella och fysiska skolmiljön. (s 15)

Delmål och tidsram

- Gårdsgrupper bildas hos de skolor och förskolor som ännu inte har organiserat sig. (2004-2005)
- Inventering och dokumentation av gårdarnas tillgångar, brister och andra problemområden. (2004-2005)
- På initiativ av skolor och förskolor görs dokumentation av åtgärdsförslag från Naturskolan, gårdsgrupp, miljöombud, personal, elever och föräldrar. (2004-2005)
- Analys och prioritering av åtgärdsförslag. (2004-2005)
- Kursdagar erbjuds varje termin med gården som tema där bland annat initierade landskapsarkitekter deltar som föreläsare och samarbetspartner (2004-2006)
- Söka pengar inför investeringsbudgeten 2007-2010. (2005)
- Arbete med gård (vissa idéer kan förverkligas dagen efter att de kläckts medan andra idéer kräver planering, tid, pengar, hjälp osv). (2004-2006)
- Slutdokumentation, utvärdering och uppföljning. (våren 2007)

Förskolornas miljöombud och skolornas miljögruppsrepresentanter,
Mats Wejdmark och Robert Lättman/Nynäshamns Naturskola

februari 2004

Postadress Viaskolan Skolgatan 35-37 149 30 Nynäshamn	Besöksadress Sjöudden Slutet på Storeksvägen Ösmo	Tel 08 520 73565	Fax 08 520 38590	Mobil Mats 070 6388590 Robert 070 6388541	E-post mats.wejdmark@naturskolan.pp.se robert.lattman@naturskolan.pp.se
Hemsida www.nynashamn.se/natursko					